

برنجی جلد آلتنجی سان تاریخ تاسیس برنجی یل بلیقی بلی № 6

۱۳۲۴
۵ صفر الخیر

الدین والارباب

نامندہ

جلد ۶ اسلامیدر

۱۳۲۴
۱۰ نجی ایول
۱۹۰۶
۱۰ نجی جمادی ثانیہ

محرر وصاحب امتیازی ایچون ادريس :
قران ملا عالم جان .

خارطی مطبعہ
قران .

تارىخ تاسيس

س ۱۳۲۴

۵ صفر الخیر

الدین والادب

نامنده

مجلهء اسلامیه در

س ۱۳۲۴ ۱ جمادى ثانيه
۱۹۰۶ ۱۰ ايول

محرر وصاحب امتيازى :

قزان خدام علمندين

ملا عالم جان البارودى.

КАЗАНЬ.
Лито-Типографія И. Н. Харитонова.
1906.

قرآن ننگ هر آیتنده کوب حکمتر و کوب معنایار بیان ایدلکان بولسه ده سورہ بقرہ ننگ اولکی دورت آیتی قواعدین ننگ اینک الوغلارینی (الله و قیامتک ایمان کلتووب الله غه عبادت قیلو و فقیر لر گه یار دم ایتونی) مشتمل بولغاندین قسقه چه بولساده مذکور آیتلر ننگ تفسیرلرینی ذکر مناسب کورلدی .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

آلَمْ ذَلِكَ الْكِتَابُ لَارِیْبَ فِیْهِ

قرآن هر عاقل انصاف برله باقغانده و یخشى اویلاغانده الله ننگ سوزی ایدکینی ایچنده بولغان خبرلر و حکمتر همه سی درست و معقول ایدکینی یخشى آنکلارلق درجه ده در . کافر لر ننگ قرآنده شك و شبهه تونولاری اورنسر و یخشى اویلاماعان

(آلَمْ) بوسوز تفسیرنده بلونماکی تیوش بولغان آچیق تفسیر رسول الله دین (صلی الله علیه وسلم) ثابت بولما غاندین سکوت اولی کورلادر (ذک الکتاب) اوزی مبتدأ و خبر بولوب رسول الله (صلی الله علیه وسلم) کلتورکان قرآنی کورساتوب چین کتاب اول ، کتاب دیورگه صالح نرسده اول ایدکینی آنکلادر ترجمه سنده (آنه کتاب) دیولور . یایسه بوسوز مبتدأ بولوب (لاریب فیه) آیورم جمله بولما ینچه خبر بولور بووقنده آنه کتابله هیچ شك بوق دیو ترجمه ایدلور ،

وچین تیوشلی رونده بافماغانلاری سببیدنرشوننك ایچون آنلارننك شكړینی اعتبار ایدلمگان وآنده برده شك یوق دیو خبر وپر لگان.

فن اصطلاحنجه مونی اورنسر بولغان نرسه نی یوق حکمینه یورتو (دیو تعبیر ایدلور * اهل فن واکثر مفسرین ذکر ایتکان معنی اوشبودر * ایکنچی معنی: (لاریب فیه) برله (لایر تابون فیه) آراسنك فرق بار اولگی سوز قرآنده فی نفسه شك یوقلمقینی وچین حق ایدکینی آنکلانادر. تیوشسر روشك شك ایدوچی بولسون كرك بولماسون کافر لرننك اورنسر شك قیلولاری سببلی آیورم توجیه حاجت بولمای ایکنچی سوز خلق شك قیلما یلار معنا سنده بولادر.

بوتقدیرده تیوشسر واورنسر شك قیلغان کشیلر نی یوقغه حسابلاب عامه شك قیلما یلار دیو توجیه ایتو حاجت بولور ایدی. مونده لاریب فیه دیولگان سببلی فن بوینجه بولغان توجیه ساری حاجت کورمای.

هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

ترجمه: بو قرآن ساقلانغو چیلر ایچون هدایتدر (کوندر گوچیدر.) ساقلانغو چیلار یا که ساق کشیلر اوزلرینه زیان بولور دای نرسه لردین فاقوچیلر هر اشدن بخشى اویلاو چیلار فائده بولورلق اشنی تیللوچیلاردر قرآن نی قدر فائده غه دیملاسه وقرندر سده ونی قدر ضرر لردین قورقوتساده ساقلانوچان بولماغان کشیلر هر اشدن بخشى اویلاوچان بولماغان کشیلر اول قرآن دین فائده لانمایلار، آننك آدای برله ادبلنمایلر. شوننك ایچون قرآن نی متقیلر گه هادی دیو حاصلاب ایتولادر. طبیعتنده احتیاط واتقاء بولماغان کشى هیچ بر وعظ برله وعظلانمای، هیچ بر فائده لی اشدین فائده لانمای بروننك خلقنده ساقلق بولسه اول کشى هر اشدن اوز فائده سینى ازلاى، غطا اشلردین یراق بولا، یوق وبار تیوشسر نقلیدلردین چیقا اینك درست بولغان نصیحتلر نی طنکلای، باره باره اوزینى الوغ بولغان

چدامسز عذابلاردين ساقلاب چيكسز راھتلك در جه لرينه ايرشدره . متقين
نى رر دش گى كشيلا ايدكىنى صونكفى آيتك الله تعالى اوزى بيان وايضاح قيلادر .

الشماثل الشريفة

كان احسن الناس خلقا
رسول الله صلى الله عليه وسلم) آدميلر ننگ
اينك كوركام خلقليسى ايدى . م . ذ

كان احسن الناس واجود الناس
رسول الله (صلى الله عليه وسلم)
آدميلر ننگ كوركامرگى وجوماردراقى
وبهادرراقى ايدى . ق . ت .

كان احسن الناس صفة واجملها
رسول الله صلى الله عليه وسلم
آدميلر ننگ اينك كوركام صفتليسى
وگوزلى ايدى .

كان ربعة الى الطول
بعيد ما بين المنكبين
اسيل الخدين
بوي اوزونغه مائل ايدى .
ايكى اينك باشى آراسى يراق ايدى ؛
يانكافلرى بيك چقغان وبيك اچكه
كرگان بولما اينجه نيگزو اوزونجه غه
مائل ايدى ؛

شديد سواد الشعر
احل العينين اهدب الاشفار
توگى (ساچ وسقالى) بيك قارا
وكوزلرى سورمه لى اوزون كر پكلى
ايدى .

اذا وطىء بقدمه وطىء بكلها
ليس اخمص *
تاياننده بتون اياغى برله باسار ايدى
تا باننده قوشلق يوق ايدى .

اذا وضع رأده عن منكبیه فكانه
سبيكة فضة
اوستندن زدا سيني صالحه اريگان
كمش كى (آق صاف) بوله ايدى ؛

واذا ضحك يتلاءم . ق . كولاگان وقتنك نورلانو ب كيمته ايدى .
 كان ازهر اللون كأن عرقه اللؤلؤ
 آق توسلى ايدى وتيرلرى انچو
 كىبى (آق برتوك برتوك) ايدى ؛
 بورگان وقتنك ايكى باقغه صالحا فلانوب
 م . اذا مشى تكفا
 وينكل بورر ايدى .

كان اشد حياء من العنراء في
 خدرها . خ . م .
 رسول الله صلى الله عليه وسلم اوندىن
 چيقمان قزدانك اويالچانراق ايدى .
 رسول الله صلى الله عليه وسلم آدميلردىن
 كورله تورغان آغرلا رغه صبر
 ابن سعد .
 قيلغوچى ايدى .

كان افلج الشيتين
 رسول الله (صلى الله عليه وسلم) نذك
 آلفى تشلرى آرالارى آچيق ايدى ؛

هذا تكلم رضى كالنور يخرج
 من بين ثناياه . ت . ق .
 سويلاشكان وقتنك تش آراسندىن
 نور صاچلغان شىكالى كورونه
 ايدى .

كان خاتم النبوة في ظهره بضعة
 ناشزة . ت .
 رسول الله (صلى الله عليه وسلم) نذك
 پيغمبرلك خانمى آرقه سنده فالقوب
 چققان ايت كيساگى ايدى .

تصحيح ۵ نچى مجلده ۱۵۵ صفحه ده (مليحا) نى (يومشاق سوزلى) ديوخطا
 ترجمه ايدلكان درسى : (سوچوك يوزلى) ترجمه سيدر

مدرسه لر اصلاحی یا که شاگرد لر اصلاحی یا که مدرس لر

مدرسه لر اصلاحی عنوانی کو بدین بیر وسویلا نه هر شا گرد سویلای هر باش سویلای غزیته لر یازالار آلائی دیلر بولای دیلر لکن بوسوزلرنک بر اوچی بولورمو یازولارنک یمشی چیقارمونی بولور استاذلر قارتلار طنکلار لارمو؟ منم اویمچه بزنگ بارچه نرسه مز بارچه اشیمز بار کشیمز اصلاحه محتاج.

(۱) مدرس لر توزاتولورگه کک مدرس لر عمارت لری سارتین شریعت و حفظ صحت قانونلرینه موافق بولسون .

(۲) درس لر توزاتولورگه کک مدرس لرده دین علمینی ودین علمنک یاردملری بولغان علملرنی یخشی تطبیقاتی ایله اوقوتولسون یعنی دین علمی تیلانچه عمل و اخلاق او گرادلسون اسلام آدابی برله تادیب وتر بیه ایدلسون .

(۳) مدرس لر توزالورگه کک مدرس لر دین و ملت ایچون حاجت علملرنی یخشی اوقوتسونلر اوزلری الگورمگانده یولدش آلسونلر وکیل توتسونلر ملتینک حاضرگی و آلداغی کونلری ایچون فکر یورتسونلار قایغورتسونلار نچوکنه ملتینی دیانت و معیشت جهتلرن دین بختیارلق بولینه سورسونلار .

(۴) شاگرد لر توزالورگه کک شاگرد لر اوزلری کم ایدکلرینی و کم برله معامله ایدلر و ایدکلر و کم بولاچاقلارینی اویلاسونلار و شونکا موافق هرکنده بولسونلار .

(۵) قوم توزالورگه محتاج بو اورنده قومنک خلقنک باری مدرسسه و مدرسسه خلقی برله معامله لری جهندنین توزالولارینی ایتمز که مدرسسه قدر دین ملت ایچون فائذلی اورن بارمو؟ دین و ملت ننگ دوام و بقاسی ایچون علم قدر کرکلی و فائذده لی هنر بارمو؟ . الله رضاسی ایچون آخرنده اجر و ثواب آلو ایچون علم بولندین آرتق آقسه اورنی بارمو؟ مذکور بش مادهنی برم برم اویلاو کک تکرار سویلنگان بولسه دهینه سویلاویازو

حاجت کورلادر بلکه اهل انصاف و طالب حق بولغان ذاتلار (مدرس لر
شاگردلر قوملر) دین فائده لانونجیلار بولور.

برنجی ماده

مدرسه لر عمارتلری سارتمین شریعت و حفظ صحت قانونلارینه
موافق بولسون. شریعت قانونی مدرسه نك ایرکون بولماقینی هرکم ایچون
ایکنچی کشیگه یراق یانقاننک تن تنکه تیکما سلك درجه ده بولماقینی تیلایدر بو
حکمتنی آنکلاتو ازون سوزنی تیلاسه ده رسول الله نك (صلی الله علیه وسلم)
تربیه اطفال بابنده بولغان کوب حکمت و معنایی بیغان قسقه غنه مبارک
سوزی برله آنکلاتمق ممکن.

مر والوادکم بالصلوة وهم ابناء سبع سنین واضر بوهم علیما وهم ابناء عشر سنین
وفرقوا بینهم فی المذاجع رواه احمد بن حنبل والحاکم والبیهقی (راموز الاحادیث)
حدیث شریفنک ترجمه سی: بالالاریدی یاشکه ایرشسه لر نماز اوگرا دنگز اون-
غه ایرشسه لر نماز ایچون سوفنگز (بخشی سوز برله اوقومسه لر قورقوتو و جزاء
برله بولسه ده اوقودنگز دیمک بولور) یتار اورنلارینی بر برسندین آیورنگز *
نماز دین اسلامنک الوغ باغاناسی بولغانغه کوره یاشلکندین اوگراتوگه
واوقو برله بیور وغه حتی اون یاشکه ایرشکاج کوچلاب بولسه ده اوقوتورغه
بیورغان چونکه هر بالانی تربیه اصولی هر توری آدابینی یاش وقتنده
اوگراتودر یاش وقتده بر توری تربیه سنکسه (اورناشسه) غالباً
تاشلانمای. شول جهتدین بالانی نیندای حیل و قوت برله بولسه ده
(اخلاقینی بوزاردای بولماو شرطی ایله) یاشلکنده تیموشلی اشکه کوندر و
تیوشسزدین دوندر و ضرور بولادر.

وهم بالا اون یاشلرگه ایرشکاج آنی مونی بیله باشلایدر تنی ایکنچی
بالانک تنینه تیکسه وشول حالده یاتسه لار طبیعتلری اویانوب (خصوصاً تر بیه سز
آدملرگه فاتوشقان توری سوز لر ایشکان بالالار) توری اویلا رغه کیدرگه
وتوری فتنه لرنی اوگرانه باشلارغه یول آچیلادر.

هر فتنه دین سافلانو ایچون باشک اوق فتنه ننگ سبیلرندین سافلانو کورک اکر باشک اوق فتنه نی قولایلاته تورغان سبیلردین سافلانولما سه فتنه توغا باشلاغاچقنه سافلانو آنی باسار وبتورر ایچون یتماز. مدرسه ننگ ایسکی حاللرنده گی تغوزلقندین تیل سویلای آلماسلق و قلم یازه آلماسلق الوغ فتنه لر بولا کلکان .

تارلقده و تغوزلقده ایکنچی طبی وصی ضرر هم بیک الوغدر. هوا تغوزلقی و قسانلقى سبیلی بوزلوب کشینک اوپکاسینه و آش قزانینه و دماغینه (مینه) کوب زیانلر کلادر. و آدمه بولغان بعضی آغرفلارنک تیز زمانک ایکنچی آدمگه اوتووینه سبب بولادر، بو طبی ضررلر شریعت بوینچه ده انکار ایدلگان بلکه اعتبار ایدلگاندر. بزنگ بلغار و قزان ولایتنده روس غلبه سی صونکنده مسلمانلار قزاندین قولوب بارده آنده مونده تارقالوب خلقعه و مملکتکه دین و علم و مال بوینچه الوغ فتور و نقصان کلگان باره باره آز آزغنه بیغولغالاب بش اون بالاغه دین اوگراته باشلاغانلار و حاللرینه و طاقتلرینه کوره گنه بر قوش سالوب مدرسه دیوب اوقوته باشلاغانلار آفتوق طاقتلری برله ترشوب اوقو و اوقو آرقاسنده علم و دین سلسله سیننی ازمای و بتونلای یوغالتمای منک بلا و جفا برله بو صونک کونلر گچه آلوب کلکانلر بتون شرع و طب قانونلرینی رعایه قیلوب ایرکون عمارتلار قیلورلق استعداد (الکورک) لری بولماغان علماننک سیاحتی آز بولغانغه باشقه برلردین عبرت و فکر آلوی بیک آز بولغان هم خلقنک مالی آز بولغان همتلری بیگرک آز * علمارسمی صورتده بریرگه اورناشماغان علم و درس یولنده و اوز معاشی خصوصنده آچیغراق و اوتکوررک سویلای باشلاسه اورندین قوغانلار هر تورلی اشدنه قناعتلی تلسز امام و مدرس ایزلگانلار .

شول سبیلردین مدرسه اشلی عمارت جهنندن یخشیلاندیرلماغان. بیچاره مدرسلر شول نچار، آدم تورماسدای عمارتلر ایچنک شاگردلرنی آسراب کلگانلر

بیک فوتلی چدام طبیعتلی شاگرد بر آز اوقوب زمانه سیننه کوره یخشی بولوب یا که آز ماز مطالعہ لی بولوب چیتقان ناز کرک و او یاوراق مزاجلی شاگرد اوقوب سل (چاخوتکا) و سائر مهلك آغرقغه گرفتار بولغان هلاک بولغان اوقوماغانی (اون ننگ بشی آلتیسی) یاتوب یاتوب خلق بر له معامله اصولینی او گرانوب چیقوب علمی بولماسده معامله بلدگانی آرفاسنده یخشی اورن بیلاگان . موندای گروهلر آز علمی و قسقه فکری بولغانلری ایچون ینه خلقنی اصلاح و ترقی یولندین طیوب بز ایسکیده تار و کوچک مدرسه لرده اوقودق عالم وفلان بولدق حتی برکت کوردک بر نرسده آرتدرو حاجت دگل دیواصلاح بدلینه افساددین کیر و تور مایلار و خیلا ضرر لرینی ایرشدره آلالار و آنکسز (بصیرتسز) قومگه دلیل و ساران خلقغه بایتاق سلتاو بولالار . ایمی بز گه انصاف و همت ایدوب مدرسه لر ننگ عمارت جهت لرینی توز ایتمک و شرع و حفظ صحت قانونلری ایستادکی قدر کینک ایتمک لازمدر . تا که مدرسه ده تور مق ، اوقومق ، اوقوت مق اونکلی بولسون تورغو چیلرننگ صحتلری (صاغلقلری) حیاتلاری (ترکلکلی) طایچ بولسون هیچ نرسه گه باقمای صرف تقلید یولنده بولغان کمنه ار (ملالار و بایلار و فقیر) بخارا و سمرقند و تاشکند مدرسه لرینه باقسونلر که شهر ننگ اینک اعلا عمارتی اینک کورکام یورطی مدرسه لدر ؛ مدرسه لر قدر زینتلی و چداملی ابو آنداغی پادشاهلارینه ده یوقدر بایلارینه کوبدین . هر بر آدمی ایچون آیورم ، بر حجره (بر نومیر) و بارچه کرک حاضر ، علم ایستاو ایچون اینک اونکلیلی روشده ترتیب ایدلگان ، کوبراگی پادشاهلر تورهلر طرفلرندین سالونغان مدرسه لر بولسه ده عادی بایلار و مدرس لر طرفلرندین سالونغانلاریده آز دگلدر . بو بابده شرق خلقی بر له غرب خلقی ننگ اتفاق و حمیت بابلار ننگی تفاوتلرنده صونکره

بر آز يازلسه كرك انشاء الله.

درسلاز اصلاحى توغرىسندە الوكىگى مجلهلرده جمعیه العلماء طرفندین اورناشدرله يازغان فكرنى يازلغان ایدی. تفسیر، حدیث، فقه، اصول فقه، فلسفه دینی، سیر نبی، تاریخ اسلام علوم عربیه، درسلیرنی بخشى درجهده اوقوتو تیوشلکینی ایسکیده بولغان اوقوتولار يتارلك دگل ایدکینی آنکلاونی تیلانگان اهل انصاف آنکلارلق ایتولگان ایدی. علوم ریاضیه توغرىسندە ایتولهك سوزمز: اولا علماء دین طرفندین علوم ریاضیه نك درستلکندە هیچ اختلاف كوچورلمگان علومك انواعینی (حلالی وحرامی واجبی مباحی مکروهی نی) سایغان بئرلرده هر قایو مصنف علوم ریاضیه نك درستلکینه وتقویة عقل (عقلنی كوچایتو) وتقویم ذهن (ذهنی توزایتو) ایچون فائلی ایدکینه تصریح ایدوب اوقورغه قزدرغانلار. غزالی نك اهیاسینه ملا جلال دوانی نك لوامع الاشراف فی مکارم الاخلاق دیگان کتابینه برگوی نك طریقہ سینہ وآننك شرحلرینه وآننك ترتیب العلوم ام رساله سینہ باقسونلار اجمالا دلیللری برله آنکلانقانلار یا که آنکلارلق ایتکانلر.

عامنك واجبی: دین بلو وآنکلاو وساقلاو ایچون وھیاتنی (معیشتنی) ساقلاو ایچون بولغان علملر، علم عقاید وفقه و اخلاق کبی صناعت زراعت طب حساب کبی.

مباحی: دین ودنیا ایچون کرکماز وزیانك کلتورماز محض ذهنکه وسعت ویرر ایچون بولغان علملر، یوقارغی علملر نك کرکندین ارتغی کبی.

حرامی: دینگه یا که نظام عالمکه ضررلی بولغان علملر سحر علمی کبی.

مکروهی: ضرر احتمالی بولغان (شبهه لی بولغان) علملر.

و ثانیاً بزنتک ایسکی بخشی و ملتنتک اینک اعتبار لی و اعتماد لی مدرس لرمز و استاذ لارمز کرک قزان و بلغار یورطنده کرک بخارا و ترکستان یورطنده علوم شرعیہ دین گنہ درس اینکانلر و ایندیلر اسمندہ بولسه لردہ اوندین ایکیسی ناقص طریق ایله علوم عربیہ ایکیسی دین علمی بولوب قالغان آلتی الوشی منطق و حکمت اسمندہ اولان فنون ایله علم کلامنتک حاجت بولماغان قسم لرن دین بولا کلگاندر. مذکور درس لرننتک اکثری دین و دنیا سار تین هیچ فائده سز یا که ضرور سز اولدقی و منطق و کلام قسم لرننتک سلفی و خلفی طرف لرن دین کوب اعتراض لار درست و درست دگل دیو تور لی اختلاف لار کوچور لدگی حالده — بعض جهلاء مدرسین منطق اوقوده الوغ فائده بار مطالعه چیقارادر، عرب کتاب لارینی آنکار غه او گراتادر دیسه ده — کوب عمر لر صرف ایدوب اوقولا کلگان ملت طرفندین بو کونگا چه هیچ اعتراضه دوچار بولمای کلگان.

مذکور فن لرننتک بعض لری تو غریسندہ اولگی اهل فنون و اهل بصیرت بولغان علماء و مصنف لر طرف لرن دین حاجت دگل حتی درست دگل دیگان سوز لر بولا توروب عامه اغنیاء و فقرانی بز فقط دین درسی اوقوتامز دیو آلد او بدلینه و شاگرد لرننتک ده عمر لرینی حاجت سز نرسه لر برله ضایع قیلو بدلینه اون اولوش درسنتک اوچ الوشینہ گنہ شول۔ درستلکنده هیچ شبهه و اختلاف بولماغان۔ علوم ریاضیه اوقوتسه لر، اوچ الوشینہ اصولی و ترتیبی ایدوب علوم عربیہ، قالدق دورت الوشینہ کرک لی و دینده بصیرت (درست فکر) ویرر روشده علوم دینیه و شرعیہ اوقوتسه لر نی قدر سعادت نی قدر صداقت نی قدر ترقی و اصلاح بولا چاق درس لر اصلاحنتک غی سوز آخرنده مدرس لر اصلاحینده کوچدی. لهذا مدرس لر ایچون علاوه ایدامز که بز مدرس لر اوز لرمز نی مدرس لرمز ده مستقل و کامل مدرس نا نوغانمز. نی قدر شاگرد کلسه قبول اینک کیلگانمز. نی

اوقیمن دیسه یوکلگانمز (مگر اوزمز برده بلمگان اوگرنگان فن بولسه
 كرك علم تفسیر و حدیث و فلسفه دینیہ کی صرف دینی درس بولسون
 كرك ادبیات عربیہ و علوم ریاضیہ کی علوم دینیہ مقدماتی و حیات
 اسبابی بولغان علوم جملہ سندی بولسون اول علملر حاجت دگل بعضی
 مجتهدلر گه خاص، بعضسندہ دین علمی دگل روسلر آوروپالولار علمی
 سنکا دین علمی كرك مونه اوقونك تهذیب و سلم حکمة العین و فلان
 دیه آندای یوق و بار و سوسه لر برله ماتاشمه دیه رأینی قایتارا، در دینی
 سوندره و عقلینی آداشدره کلگانمز) ایمدی حاضرگی زما نلارده نی سبب
 برله بولسه ده علوم و معارف توغریسنده كوزلر آچیلدی فکریلر
 آلماشندی عقللر بایتاق تورایدی موندین صونك بزگه ایسکی جوابلر
 یتمای باشقه تورلی علاجلر ایزلامای بولمای بورچینی بشورگان بلار
 آغریقینی بشورگان اولار دیگاندا ی بزلر بورچمنز نیده آغرقمنز نیده
 بشورمایك خلقنك نظری آزایور دیو قورقما ییق نی اشلايك؟ مونه
 اشلايك: قولمز دین کلوردای درسنی طاقتمز چه اجتهاد و فکر برله
 اوقوتایق، ملکه مز آز بولغان فنده یا که برده اهلیتمز بولماغان
 علمده ایسکی خلفه لرمر یانینه چیتدین لیاقتلی یولداش لایق و کیل قوشایق
 اولده بولغان و کیلر (خلفه) لرمز غالباً اوزمزده تربیه لنگان کشیلر
 بولغاندین بزنگ ملکه مز بولماغان فنلرده آنلارنك ده قوه لر ی آرتق
 بولماس آنلارنی طاقتلری بولغان فنلرده كرك یراغلارینی یتوشدروب
 اوزلرمزگه معین ایتایك* درس اوقونی اوقوتونی بخاران ترتیبلرینه واستانبول
 و باشقه بارچه بلاد اسلامیہ توغریسی بزنگ قزان و بلغاریورطندین باشقه
 ایشدلسگان و کورلگان بلاد اسلامیہ ننگ بارچه سنده بولغان روشلر
 وزره درس اوقوتایق (منم شاگردم مندین باشقه نی نانوماسون باشقه

مدرس آلدینه تزلانماسون باشقه كشيدين نى قدر علم آلو ممكن بولسه ده
 آلماسون منم علمه فناعت ايتسون) ديگان فاعده نى تاشلايق بتورايك
 الوغمز كوچكمز قارتمز ياشمز اتفاق ايتايك قلب واحد اوزره اجتماع
 ايدايك حياة علم و قوۋة دين ايچون حاجتلى فنلرنى بارنده درس پر و غراما ماسينه
 آلوب اوز آرا استعداد و ملكه مز حسبنچه تقسيم ايدوب كرك بولسه
 خارجدين معين جلب ايدوب اوقوتايق. يوقارغى درسلى مدرسار
 اوزلرمز گد تو بانركار نى خلفه لر گه مثلا: برنجى جامعده (۱) بيلگولى ساعتده
 بخشى درجه ده (۲) دين تفسير اوقودلسون هر قايم مدرسده اولان علوم
 عاليه طلبه سى ساعتده شول درسكه حاضر بولسون.

۲نجى جامعده شول دستور (۳) اوزره حديث اصولى برله اوقودلسون

۳نجى جامعده فقه و فلسفه دينيه اوقودلسون .

۴نجى جامعده اصول فقه اوقودلسون (۴)

۵نجى علم بلاغت (۵)

۶نجى علم كلام و الهيات (۶) اوقودلسون.

(۱) جامعلرنى ذكر مجرد تصوير ايچوندر مگر شور اورتالقنده بولوب طلبه ايچون قولايلى
 بولمقلى تيوشليدر .

تنبیه هر قايم فنده خصوصى كتابغه اعتبار قيلماينچه اصل فن تحقيقنه زياده دقت ايتملى
 بارى دستور درس ايچون فنده اينك دقتلى اينك فائده لى كتابنى تعين ايدلور .

(۲) اسباب نزولى آثارده وارد و روایتك ثابت بولغان وجه اوزره تفسيرى و طاقت قدرلى
 علوم جديده گه تطبيقى ، اعداء دين طرفلرندين ايراد ايدلمش شبهه نك دفعى ، كسى
 اطرافلى ايدلور .

(۳) حديثدين آنكلانغان فقه و فلسفه ، اصول حديث بويينچه حديثنك قوتى و مذاهبنك
 اول حديثكه نظرى ، و امثاله فوائدى مشتمل بولو كرك .

(۴) اصول فقه درسى اقوال مختلفه نقلندين عبارت بولماينچه اينك قوتلى سوزنى دليلى برله
 اورناشوروب قناعت حاصل ايتدرو روشنچه اوقوتوق تيوشدر .

(۵) علم بلاغته قواعد اوستينه تراكيب بلغادين و آيات قرآنيه دين امثله و شواهدنى
 كوب ذكر ايتمك و هر قايم سینه كما ينفى تطبيق قيلمق تيوشلى بولور .

(۶) كلامده قداما زمانه چه تيوشلى اختلافات دينيه ده (نصرايه و اسلاميه آرارنده
 اولان اختلاف) توغريسنديه زياده تحقيق حاجت بولور .

اشبوآلتی نوع درس لر گه هر قایو مدرسه دین تیوشلی ساعت لر نك
شاگردلر حاضر بولورلار .

مذکور درس لر دین توبانگی کرکلی درس لر نی انفاقده بولغان بارچه
مدرس لر نك مشورتلری برله هر مدرسه نك خلفه لرینه و آنلریتوشماسدای
بولغانده خارجدین براقلی و ملکه لی که سنه لر جلب ایدلوب بخش ی قاراغان
صونکنده شول مدرسه نك مدرسی تحت حمایه سنده بولو شرطی ایله
تقسیم (۱) ایدلوب ویرلور یاز کوننده شولوق مدرس لر دین ایکی
کشی خلفه لر دین ترکیب ایدلسگان جمعیت برله هر قایو خلفه نك
اوقتقان درس لرینی بیغولوب امتحان ایدرلر ، شاکر دنگ اوقوی
خلفه نك اوقوتوی مدرسه مذکوره مدرسیننک نظارتی چوک بولغانلقی
میدانده کورلسون وهم اوشبو دستوره مدرس لر نك اوزلری
اوقتقان درس لری یاز کوننده مدرس لر جمعیتی حضورنده امتحان
ایدلورلار .

منم ظنچه اوشبو روشچه اجتهاد ایتسک بایتاق درس لر اصلاح
ایدلور وبایتاق فنلر ترقی ایدر . موندین آرتق طریق
کورساتوب دلیل برله آنکلانچی بولسه قبول ایدوچیمن ، موندین
صونک قالغان ماده لر نی عقل ایرشکانچه بولوردای مقدارده یازساق کرک .
مدرس لر نی اتفاق برله اشکه چاغرماقم اوشبودر بواشمنده همه مدرس که
وهمه شاگرد که خیر خواهلق قیلدم . قبول ایدلمسه یالغوز باشم
بولسه ده حرکت ایتسک امیدنده من .

(۱) بوندهده الوغ درس لر نی الوغ مدرس لر گه تقسیم ایتکان کبی درس لر نی خلفه لر گه
تقسیم ایدلور مثلا بر درسه اولان صرف آلوچیلار بارده بر خلفه دین نحو اوقوچیلار
بارده ایکنچی خلفه دین حساب اوقوچیلار اوچنچی بر خلفه دین وهکذا اوقورلار
ایسکیچه اون درس لی شاکر دلر نی بر خلفه گه بیروب شاکر دلر نی درس لر خلفه نی علمسز
و آنکسز قالدیرلماس .

تربیه‌ننگ تاعثیری ومکاتب رسمیهء ملیه‌ننگ کرکلی

تربیه هر نرسه‌گه تأثیر ایده . وحشی حیوانلارنی بالادین آلوب یورطده اوسدرلسه اهللانه (ایالانه) حتی آیو کبی یرتقچ حیوانلارنی بتونلای طبیعتندین چیقاروب بولمسه‌ده بالادین ایوده اوستروب بایناق یواشلاندره‌لار . وهم‌قرده اوگرنگان آتنی ایوگه اوگرانو قیون بولا . شوننگ ایچون آدم بالاسی کم قولنده وقندای عادت اوزره تربیه‌لنسه شولای اوگرانه

شرق عادت‌نچه اوسکان کشی شرق عادتینه اوگرانه غرب اصولنچه تربیه‌لنگان کشی شولایوق بار سویگانی غرب اصولی بولا بر شاگرد فرانسوز مکتبنده اوقوسه فرانسوزلانه (فرانسوز عادتی برله عادتلانه) روس مکتبنده اوقوسه روس قولنده تربیه‌لنسه روسلانه آنکلینز تربیه‌سنک بولسه دخی شولای .

وهر کم قایو عادت اوزره عادت‌لنسه وشول تربیه‌ده اوگرنسه شول عادت و تربیه‌نی آرتق کوره باشقه عادت و تربیه‌نی چیت کوره . کوب وقنده عقل کوز و قولاق و عادت آرتندین کیده‌در اوگرنگان نرسه‌سینی کورکام و درست‌سایوچان یات نرسه‌نی (نی قدر دلیل و برهان برله ثابت بولغان بولسه‌ده) یاتسونوچان و آنی انکار قیلورغه اشغوچان بولادر . بواش فلسفه بوینچه و تجربیه بوینچه ثابت و آنیقدر بیک صافی و قوتلی عقلی غینه بو بلادین کوز و قولاقغه ایبار چینلکندین قوتولا آلالار .

بزننگ قزان و بلغار مملکت‌مزده ملت‌مزنگ اوز قولنده رسمی و هیات قوتی ایچون بولغان مکتبلر یوق . روس مکتبلری (حکومت مکتبلری) روس و تاتار لرنگ اورتاق آقچه‌لار ندین اشلنگان و توزلگان بولسه‌ده روس عادتی غرب اصولی اوزره بلکه خریدیم‌بایلق روحی و اکثرنده

میسوینیرلق دھلی (فاتوشی) وفوتی اوزره توزلسگان بولغان دین اول مکتبلرده اوفو و تربیه لنو مسلمانلار ایچون اونکفای و بخشی بولماغان کوب یکتلرننک (غالباً اعتقادلارینه کوب زبان کامسه ده) دیانتلرینه و ملتلرینه کوب زبان کلگان .

چیت تربیه برله بوزلماغان خلق بواشنی بیک بخشی آنکلاغانلار (حتی شول مکتبلرده تربیه لنگان صاف عقلینی پاک اعتقادینی ساقلاغان کشیلر دین بابتاق ذانلر هم بو اشنی اقرار ایدلر) خلقمز ننگ بواشی خطا دگل (کوب یاشلر یاشلکلی وهوس غلبه سی سببلرندین ده توری سوزلر سویلاسه لرده) اش باری ایکی توری کورلگان : یا برده روس مکتبینه کرمای خر یستیان تربیه سنی آلمای بر درجه دینینی (اعتقاد و عملینی) ساقلاو دنیاچه توبانراک قالو ، یایسه اول مکتبلرده اوقوب دنیا و حیاتیچه درجه لی و آقجه لی بولوب دینی (اعتقادی یا که عملی) یاغندین کیملک گه اوچراو . اوچنچی احتمال : اول مکتبلرده اوقوبده دین جهنندین قصور سز فالو کورسه ده بیک آز بولوب یوق حکمنده در هر اشد کوبکه غالبکه باقوب حکم ایدله در . بس خلقننک مذکور مکتبلردین تارتنوی اورنسز کورامای بردینگه اعتقادی کشی البته اول درجه ده اشکه دین نقطه سندین باقوب ایکنچی مرتبده دنیا و حیات یاقلارینه باقسه کرک بزنگ موندای حالمز بعینه هندستان مسلمانلار دنکده بار .

هندستان ممالکی انگلیز قول آستنه کر گاچ هند مسلمانلاری انگلیزلرنی دشمان توتو و اوزلریننک آنکلیزلاردان قورقوسی سببلی آنلردین معارف اوگرانونی و آنلر مکتبنده تربیه لنونی مکروه و ضرولی کورگانلر و انگلیز مکتبنده اوفغان آدملری ملت قومندین چیتلنکان اوزلریده آنی چیت کورگانلر و انگلیز مکتبلرندین هیچ بر طریقه فائده کیلورینی امید ایتمکانلر . لاعلاج سید احمدخان نام ذات علوم حیاتییه ایچون ملی و اهلی مکتب تأسیس ایدوب ملتینه بیوک خدمت ایتمکان و علوم حیاتییه ننگ کرکلکینی

وفائده سینى آنكلار ایچون بریخشی نمونه کورستان. هندستان مسلمانلاری ننگ حاللری بوجهتجه بزم، روسیه قولى آستنگ قالغان مسلمانلرننگ حالینه وروشینه بتونلای اوخشاغان. شونکا کوره اوشبو سید احمد خان- ننگ ترجمه حالینی اوقوب بزم روسیه مسلمانلری آن دین عبرت آلور امیدى ایله مجلهده آننگ ترجمه حالینی یازمق مناسب کورلدى.

سید احمد خان

سید احمد خان ننگ نسبی عزوجاه صاحبی اولان بر کبار عائله گه متصلدر. الوغ بابالری مغول ایمپیراتورلری فاشنده زور مرتبه لی ایدیلر. باباسی علی خان ایمپیراتور اجیر وقتنده هند دولتندن جواد علی خان وجراد الدولة لقبن قازانمشدی آنا یاغندن باباسی خوجه فریدالدین احمدده سیاسی بیوک منصب صاحبی ایدی هم لورد ولسلی طرفندین ایران شاهینه ایچیلکله یبارلمش ایدی. سید احمد خان ننگ والدی محمدتقی ایسه دنیادن اعراض ایدوب دائم عبادت برلان مشغول اولوردی هندیلره انگلیزلر غلبه ایتکچ مغول ایمپیراتوریننگ دولتی ضعف وانقراضه یوز توندده ایمپیراتور سید محمدتقی گه وزیر بوماقنی تکلیف ایلادیهسه ده قبول ایتمادی واوزیننگ فائن آناسی خوجه فریدالدین المذکورننگ مستحق ایدیکنی بیان ایلادی بوننگ اوزرینه خوجه فریدالدین وزیرلسگه تعیین اولنوب مدیرالدوله هم امین الدوله لقبیلره تلقیب اولونمش خلاصه سید احمد خان ننگ آنا آناسی شریف نسلدین اولوب همت و ذکاسی آنا بابالرن دین بیرلی کیلگان اوصاف حسنه لرندندر.

ترجمهء حیاتی

سید احمد خان ۱۸۱۷ سنه سی هندستان ننگ دهلی نام شهرنده تولد ایدوب آناسی ننگ حضورنده تربیه لشمش. باش وقتنده بیک قیوسز (اویالچان) اویالوچان و قورقاق ایدی. «باشلکده بو روشلی آدملرده یکتلگه ایرشدکده عقل و درایت آرتوق بولا. گویا که بوندای آدملرده

عقل ایلان بدن برکه اوسوب برلکده نیگز خدمت ایده لر اما صبی
 وقتده اوق اوتکون ذهنلی کشیلرده عقل بدنن اول اوسوب بدن کمالتکه
 ایرشدکده عقل کیمی باشلادیغندن بونلرننک هیچ برندن لایقیله فائده
 ایدلمی ولکن کشیده گی خلق بوننک خلافتچه در. مثلا توغری آدمنک
 توغریلی کچکنه دین اوک اینک عادی مسئل لرده ظاهر بولا شولایوق
 اخلاص، ریا، بخل، کرم کبی خلقلرده «سید احمدخان ننگ صباوق شولای
 اولوب کچوک وقتند اوق توغری تعصبسز هر فکرلی ایدی. حکایت
 ایدر لرکه : ایمپیراتورننک سرای ناظری احمدخان نی برلکده اویناب
 یورگان بالالار آراسندین چاقرمش احمدخان جواب ویرماهش ایمپیراتور
 بو حال احمدخان ننگ آتاسینه سویلادک آتاسی بالاننک اوزینی چاقروب
 ایتوگه اشارت قیلمش احمدخان ایمپیراتورننک حضورینه کیلوب نه اچون
 جواب ویرمادیکندن صور اوینه «یوقیغه غرق ایدم» دیب جواب ویرمش
 مجلسده گی آدم لر باشقه برسبب بیانیه اعتذار ایتمگه تنبیه ایلاسه لرده
 باشقه برسبب یوقلغینی وراست ایتدیکن سویلامش ایمپیراتور جوابینی
 یخشی کوروب کوله کوله انجو طاقیه انعام ایلامش.

۱۵ یاشنده درسکه شروع ایدوب مبادی علمونی تحصیل ایلامش
 کوندز اوقود یققرینی کیچ آتاسی طنکلادر ایش شوننک سایه سنده
 ایداشلرنندن اوستون اولمش (کاشکه هر آنا شولای بولسه دنیاده
 جهالتننک نامی فالماز ایدی،)

۱۸۳۶ نچی یل احمدخان ننگ آتاسی وفات اولدقده دهلی پادشاهلریننک
 آخری اولان بیادر شاه سید احمدخان غه آتاسیننک بارلق رتبه سیله (استاذ
 حرب) معناسنده اولان «عریف یونغ» لقبینی احسان ایتمش ۱۸۳۷ نچی
 یلده انگلیز اداره سنده گی حکومت خدمتینه کرشوب ایکنچی یلنی دهلی
 شهرنده دیگر بر منصبه قویولمش ۲۵ یاشنده ایکن فتح پور قضا سنده
 «منصف» لک درجه سینه نائل اولمش بر نیچه یل لردن صونک دهلیگه

قایتوب علمدن لذتیاب اولدیغندن دائم مطالعه ایلان اشتغال ایدر اولمش شول وقتلرده «آثار دهلی» اسملی کتابینی تألیفی ایلامکیلر ملوک آسیویه جمعیتینه اعضا صایلاندى.

۱۸۵۷ نجی بل دهلیده هندلیلر انگلیزلره اطاعتدن باش تارتوب کوب فان توکدیلر اول وقت سید احمدخان بجنورده قاضی غه نائب ایدی احمدخان بو اختلالننک هنوز وقتی یتما دیکنی وطنینه محض ضرر ایدیکنی بلوب اختلاچیلرننک باشلقلرینه نصیحت قیلسهده فائده ایتما دی کندیسنی اولترو ایلان فورقتدیلار. مشارالیه احمدخان بی گناه بالالرننک خاتونلرننک اولدرلرکینه طاقت ایده آلمای شول طرفدهغی انگلیزلرنی بربرگه جیبوب آنلرنی عاصیلردن صافلارغه بیک اجتهاد قیلمش حتی بر اراق عاصیلر اوزینی اولتروگه یقین فالمشلر شول یرده بر اور مانغه یاشرنوبکنه جاننی قوتقارمش اختلال باصلغاندین صونک احمدخانغه انگلیزلر کوب هدیه لر کوندردکلری کبی هر آیفه ۲۰۰ روبیه معاش تعیین ایلامشدر. شول اثناده ۱۸۷۳ سنه سی انگلیز چه بترجمه اولونغان «اسباب الثورة الهندية» اسملی کتابینی تألیف ایلامش اردولسانیه یازدیغی بو کتابنده انگلیزلرننک وظیفه وهدیه لرینه آلدانما دیغینی، حقیقه وطن خادمی ایدیکنی اثبات ایدوب انگلیزلرننک نامعقول اشلرینی مؤأخذه؛ بعض مقصودلریننک سرلرینی و هندیلری عصیانغه مجبور ایتکان اسبابی بیان ایلادیکی کبی هندیلرننکده خطالرینی ستر ایتما مش بارسیننکده توب سببی جهالت اولدیغینی، هندیلرننک هر شیدن ایلک علمگه احتیاجلرینی بلوب شول خدمتکه بیلنی باغلامش ونی تورلی وسیله ایله اولسهده هندلی قرداشلرینه تعلیم یولنده ترشونی عادت ایتکان ایدی بونک ایله برابر حکومت اشینهده یتشور ایدی شول زمانلرده اوچ جلد اوزرینه تورانگه شرح و تفسیر یازمش اهل اسلامدن بوننک کبی کتاب یاز وچیلرننک اولی در بو کتابی هندیلرننک هم انگلیزلرننک مقبولی اولمش.

علم‌گه ایتدکی خدمتی.

سید احمدخان و طنداشلر بئنگ ترقی و تعالیسی ایچون نعصب جاهلیه نی بتوروب انگلیزلرننگ اوزلری کبی انسان اولدیقلرینی و علوم جدیدننگ شریعتکه خلاف اولمای بالعکس شرع شریفننگ امر ایلادیکی فائدهلی علوم ایدکینی آنکلانودن باشقه چاره بوفلغبنی کوروب اینک اول بر «جمعیه الترحمة» انشا ایلامش، (بوکونک اول جمعیت علی کدده جمعیه علمیه نامنده) اول جمعیت ننگ مقصدی غرب خلقی ننگ علوم و اخلاقینی شرقیلرغه یاقینلاشدرمق ایدی حکومتنک یاردمیه بوجمعیت انگلیزچه دن ترجمه ایدوب عوام آراسینه خیلی کتاب ناراندی بونکا مکافات ایتلوب سید احمد خان آلتون میدال ایلان برابر انگلیزلرننگ مشهور محرر لرندن معدود ماکولی ننگ تألیفاتندن برکتاب ایله تلطیف اولوندی.

۱۸۶۷ نجی یل بنارس که کوچوب اوغلی محمودنی انگلتره گه کمبریج مدرسه سینه یباردکنده اوزیده وطن غه خدمت یوللرینی اوگرانو ایچون برگه سفر ایتمش. انگلیزلر بیک خوشن قبول ایلادیلر اهل علم اهل سیاستدن کوب کشیلره طانشدی کوب حرمت کوردی اول وقت دوق اریکل هندستان وزیر ی ایدی احمدخاننی کوب هند اعضا غینه هم ائینبوم جمعیتینه فخری اعضا انتخاب ایلادی.

سید احمدخان بلاد انگلیزده کوردیکی اسباب ترقی و تمدندن بیوک عبرت آلوب هندلیلرننگ حقیقه حالینه، چن احتیاجلرینه، ایسکیلگه یابشمق آتا بابا عادت ایدکینه، جهالت ننگ اینک بیوک سببی آتا بابا عادتینه ایارمک ایکانلکینه، علوم جدیده دین نفرت ایتمک و باشقه ملت لردن اجتناب ایکانلگینه واقف اولدی. ۱۸۷۰ نجی یلده بنارس که قایتوب اولگی اشلرینه تونونغاچ کمبریج مدرسه سی کبی بر مدرسه بنا قیلونی کونکلینه اورناشدرغان ایدی لکن زمان و حال ننگ مساعده سی اولمادبغندن فرصت کتوگه وقت کوزلاوگه مجبور اولدی. شول

مقصدينه يوللار حاضرمگه باشلاب «مصاح الهيئه الاجتماعية» اسملى جريده نشر ايلامگه باشلادی بو جريده سنده علوم جديده نى حرام ديب بلگان ذاتلرنك خطالرينى ادلهء دينيه وشواهدعقلية ايلان اثبات ايدوب اوزون مقاله لر نشر ايدر ايدى.

شول روشچه ۹ يل مجادله ايلادی. سيد احمدخان نك ترجمهء هالينى يازان كولونيل غراهم «سيد احمدخان نك بو جريده سى هند مسلمانلرينه ينه عجب تأثير ايتدى. آنلرنى هاكملرينه ياقينلاشدردى» دپور. هر وطن خادمينه بولا كيلگان بلا سيد احمدخان دن ده يراق كيتمادى كوب كشيلىرنك عدوتنه دوچار اولدى بيت حرام (مكه) دين وعيد كىلدى بعضلر تضييل ايلاديلر صاناشقان ديديلر لکن آنلرغه هنوز بخشيلق ايلان بيان قيلوب خالص مسلمان ايدكينه قناعتلندردى سير وليم هنتر نك اهل اسلام عليهنك تأليف ايلادىگى كتابنه يازديغى رديه سى بو قناعتلرينى تأييد ايلادی بو مشكلات سيد احمدخان نك سعى واجتهادينه اصلا خلل كتورماى قالغان بارلق عمرينى مدرسهء كلييهء اسلاميه آچوغه فدا ايلادی بونك ايچون اولاهند انگليزى مدرسهء اسلاميه سينك رأس المالى اسمنده بر هيئت (كاميسيه) تشكيل ايلادی.

بو مدرسه نك بنارس شهرنده بولوى تصور اولونسه ده صونكندن شاگردلر كيلو ينكل اولسون ايچون هندستان دهغى مسلمانلر نك اورتالغندهغى على كده شهرنده بولمقى معقول كورلمشدى.

بو مدرسه نى وجودكه كلتر و مادى احتياجدن باشقه خلقنك تعصبينى ومشكلاتنى آرتدرمقده ايدى. بر گروه متعصب جهلاء بو امر خيره مانع اولمق ايچون قيام قيلسه لرده سيد احمدخان نك عقل ودرائتى مدرسه نك پر وگراملرى گوزل ترتيب اولنوب مقصود يالغز اولاد مسلميننى تعليم وتربيه ايديكينه هر كس قانع اولمش ايدى بو اشه انگليزلردن ده مشهور آدمارنك معاونتى اولوب اعانه لر جييوغه باشلاديلر لکن

بيوك مانعلر اولوب اعانه بيك آز جيپولموش ايدى .

سيد احمدخان هم آننك كاميسييه سى لازم بولغان مصارفنك تمام جييلغانيني كوتمك معقول اولماديغندن هنوزاشكه باشلاب ۱۸۷۵ سنه سى على كده ده بر كوچك مدرسه بنا ايدرك اهالى نك رضاسنى جلب ايلامشردى بوننك اوزرينه اعانه گه قويولوب ايكى يل تولغانچه كرك خراجت جيپولوب مدرسه كليه (دارالفنون - اونيورسيتيت) تاسيس ايدلمش هم سيد احمدخان كوچكانچه انگليزلر اداره سنده بولموش ۱۸۸۰ نچى يلدە بار كى منصبى تاشلا يارق على كده گه كوچوب اخير عمرينه دك شول مدرسه ده رئيس و مدرس اولمش ۱۸۹۸ سنه سى ۸۱ ياشنده حالده بو فانى دنيايه وداع ايلادى .

مشار اليه حضرتلرينك او صافى

سيد احمدخان بدنك، عقلك كامل اولديقى كى باشى، كوزى، صقالى هم الوغ اولوب قاتى ساچلى ايدى، بلند هم تلى، اش شيوچان، باشلادىغى اشنده بيك چدام خصوصاً وطنغه خدمنده بيك صبرى ثباتلى، آفتق صولويينه قدر اهل اسلامنك ترقيسى اچون اجتهاد ايدن بر محترم ذات ايدى .

بو يوقاريده سويلاديكمز مدرسه كليه بناسى اچون لازم اولان مصارفى بيغموق نيتيله شهردن شهرگه يوردكنك بيك الوغلاب آلورلر و آننك شرفينه بيوك مجلسلر آشلر ياصارلر ايمش سيد احمدخان آنلرغه « بن اشاره اچارگه كيلمادم بلكه سزه ياردم ايلامگه ديملار اچون كيلدم مجلسلره صرف ايداچكنكزنى مدرسه گه بيرنكز » دير ايمش .

على كده مدرسه كليه سى

بو مدرسه هندستانداغى اسلام مدرسه لر ينك اينك زورى و اينك ترتيبلوسى اولوب ۱۵ لب مدرسى، ۵۰۰ قدر شاگردى باردر هند، فرس، عرب، انگليز لسانلرى تدريس اولنور . كتبخانه سى،

و مطبعہ سی موجود در بو مطبعہ دہ ہفتہ دہ ایک مرتبہ نشر اولونان شول مدرسہ گہ منسوب جریدہ طبع اولنور . بو مدرسہ گہ ہر آیدہ تخمینا آلتی منک روبیہ (دورت منک صوم چمالی) مصارف توتولہ .

خلاصہ کلام سید احمدخان اوزی وفات اولسہ دہ اسمی وفات اولمادی آنک گوزل اسمی قیامتکہ قدر یاد اولوناچق و هندستان لیلر احمدخان فی ہیچ وقت اونوتما باچق لدر فی الحقیقہ آنلر اول حضرت نذک قدرینی بلوب وفاتندن صونک اسمنی احیا ایچون بر جمعیت تأسیس ایلا دیلر بو مقصد اینک گوزل وسیلہ سید احمدخان نامینہ بر مدرسہ بنا فیلمق اولدیغندن مذکور جمعیت علی کده مدرسہ کلیہ سی کبی بر مدرسہ بنا ایلمک ایچون اعانہ جمع ایتمکده لر در اللہ موفق ایلاسون .
الہلال دین مترجم . توفیق .

تیل

تیل - ادبی تیل اورام تیلی دیکن ایکی تورلی تیلگہ بولونمکی ایکی تیل اراسندہ درست ایورمہ ، غزیتہ و مجلہ لرنی قایوتیلدہ یازو کرک ؟ ادبی تیل اورام تیلی . تیلنک بور وشدہ ایکی تورلی بولمقی ہر تیلک بار . عرب ، فرس ، روس ، اوزبک و بزنگ تاتار تیللرنده تیل ایکی تورلی حسابلانادر . عربک تیل صرف ونحو قاعدہ سینہ موافق بولسہ وبر آز بلاغت قاعدہ لرنینک اعتبار ابدلکن بولسہ ادبی تیل دیوب اتالادر کتاب و مجلہ وغزیتہ نی اوشبو تیلدہ یازالار .

اوز آراسویلشکانلرنده - حاضرگی علما و ادباسینہ قدر - صرف ونحو قاعدہ لرنین رعایہ قیلما ی کوب مساہلہ برلہ سویلاشالر بوروشلی تیلنی (اورام تیلی) (عامہ لسانی) (محرف عربی) دیو حسابلا یلار .

مثلا اوغلم سوزمی ابشت سنکا ایتام کہ یازو وادب اوگران بوش

قالما قدر ودرجه حاصل ایدر سنك آنكلاد نكمو ديمك بولغانده عامه
لسانچہ اسمع کلام يا ولد اقل لك تعلم کتبه وادب ولاتبق بطلال تحصل
شرف وحسب فهمت ؟

دیوب یازوده قاعدهء ادبیه نی رعایه ایدوب اسمع کلامی یا ولدی اقول لك
تعلم کتبه وادباً تحصل شرفاً وحسباً ولاتبق بطالاً فهمت ؟ (هل فهمت)
دیو یازارلار .

حاضرگی عربلار ننگ بارچه سنده حجاز ومصر وشام وتونس وفاسده
بوروشه عامه تیلی ومجاوره تیلی کتابت تیلنه باشقاروب کیتکاندر .
فرسده (فارسیده) عربکه کوره ایکی تیل آراسنده آیورمه آذر
مگر بخارا سمرقند تیللری فارس واوزبک تیللرن دین قاتوشمه (تاریکی)
عنواننده بر نوع فارسی تیلدر کتاب تیلندین وچین فرس تیلندین
بایتاق اوزگارتولمش وینکلایتولمشدر توغریسی غیلی بوزلمشدر اوز
ارالرنک عامه لسانی حسابلانادر و یازوغه کر وتولماید اوزبک ترکیسندن
کوب لغات آلونوب فارسی شیوه سنچه کلتورلوب اصل فارسی
لغتینه قاتوشدرلوب یاصالمش بر تیلدر . اوزمزننگ تانار تیلینه کلسک
ینه شولای ایکیگه بولونادر ولکن ایکیگه بولونسه ده آیورمه بیک کوب دکلدر .
ترکلر وتاتارلر عربلر کبی تیللرینی ینکلایتوب بتولای قاعده دین
چیقار مایلار صرف قاعده سینه — قاعده فی بلماسه ده — توغری کلتورلوب
سویلایلر عربلر ننگ اعرابلاری اورنینه ترکیده گی رابطه لرنی وادانلارنی
اورنلارنده ایتالار باری بعض حرفلری توپاسراق و عرب حرفلرن دین
بعضلری — ث ح خ ض ظ کبیلر — باشدین اوق تیللرنک بولماغان دین
عرب و فرس سوزلرینه قولاتی اوگرنگان کشی ایچون فزقسزاق طیولادر .
شونلقدین ترک وتاتار خلقیننگ اوز اختیارنچه سویلاب اوگرنگان
سوزلرین عامه تیلی، بازار تیلی دیوب؛ بر آزر عرب حرفلرینی آلوب وتوپاس
سوزلرینی آلماشدروب ایشدر قولاقغه یاتوشلی بولغانینی ادبی تیل

دیہک ممکن . (*)

فسقہ چہ ایٹکانہ بزئنگ بلغار ترکیسنده (تاتارچہ مزده) بنونلای
بو (اورام تیلی ادبی تیل) دیو ایکی اسم و یروب یوروتوردای
تورلی تیل یوق دیہک درستلکدین بیک براق دکلدر . مگر (اورام تیلی)
و (کتاب تیلی) دیو آیوراسه طش بولماس . بوسوز توبانده گی آیورمه
رله آنکلانور .

ایکی تیل — ادبی و اورام تیللری — اراسنده درست آیورمه بو
آیورمه ننگ تامری (ادبی) دیگان سوزدر .

تیلننگ ادبی بولمقی شول تیلننگ اوز علوم ادبیه سینہ توغری کلمکی
برله بولمقی تیوش * هر تیلننگ علوم ادبیه سنده بایتاق علملر آلونغان
بولاسه ده الوغرافلاری و آلدونرافلاری شول تیلننگ صرفی و نحوی و بلاغتی در .
هر قایو تیل اوزیننگ مذکور اوچ تورلی فنینه (علمینه) توغری بولسه
اول تیلنی ادبی دیہک درست .

اگر مذکور فنلرگه توغری بولسه ادبی تیلدین چیقاروب بوزوق
تیل، اورام تیلی، بازار تیلی و هکندا دیہک تیوش بولور .
هر بر عالم وادیب اوشبو روشلی آیورمہ نی و اوشبو معنا اوزره
بولونی قبول ایتسه کرک علم و فن مقتضاسی اوشبودر .

قالدی خلقننگ یساغان آیورمه سی . اول آیورمه ننگ فسقہ چہ سی
اوشبو : عامه ناس (عوام) آنکلاردای تیل بولسه عامه تیلی ، اورام تیلی
اگر سوزنی عامه آنکلاماسدای ایداسه ادبی تیل دیورلر .

عر بچه و فارسیچہ دین سوزلر فاتوشدرلسه و کرکماس تکرارلر تیقولسه
اوز تیلینی بخشی بلوب باشقه تیلنی بلمگان کشی آنکلاماسدای قیلونسه
شول تیلنی ادبی تیل و فصیح تیل دیورلر .

(*) مثلا یاغشی = بخشی ، جانغور = یغور ، جوق = یوق ، جیل = ییل ،
جلی = یلی ، آیتقان = ایٹکان ،

مثلاً بر کشینک: «من بوکتابنی باشدین آیاق او قودم نی اینکانینی آنکلام و کونکلمه آلام» دیگان درست و تیوش سوزلر بو آیور ماغه کوره ادبی دگل ایشده بر متکلفی محررنک: من بو کتابی من اوله الی آحره قرائت ایتدم و معانی مندرجه سیننی فهم قیلدم و از برده ایتدم دبهکی ادبی ایش . عجباً عکس الحقیقه ! ایکی تیل آراسینی بولای آیور و خطادر . چونکه ادبی بولوده بلاغت و فصاحت کرکدر فصاحتده شول تیلنی یخشی بلگان آدملر مشقتسز آنکلارلق بولمقی شرطدر عربجه بلگان ناتار و ترک مذکور سوزده بولغان عربی سوزلرنی نچوک بلسون ایزلاوگه و سوراوغه محتاج بولور . بلکه حقیقتجه اولگی یلانغاچ ناتارچه سوز ناتارچه ننک علوم ادبیه سینه بیک موافقدر شونک ایچون اول سوز ادبیدر و صونکفی جمله علوم ادبیه شرایطینه خلافدر شونک ایچون ادبی دگلدر ولیکن کتابی دیمک ممکندر .

بزده بازار تیلی و کتاب تیلی دیو آیورمه بر درجه درست بولور ایسکی زماندین بیر و تورلی سبیلر ایچون عالملر کتابلارنده تورلی لغت قاتشدر و ب و آنکلار دای کشیلر ایچون تورلی قیدلر برله آرتغراق نرسه لرنی آنکلانوب یازه کلگانلر بونلار ننک کتابده یازغان تیللری عربجه فارسجه عثمانلیجه و اوزمننک ناتارچه دین یا صالغان برناتلی پالاو کبی بولوب عادتجه خلق تیلندین آیورلغان و کتاب سوزلری یخشی سوزلر بولغاندین مو یا که عرب تیلی و خلقی اسلامجه سوکلو بولغاندین مو خلق بوروشلی عبارتکه قزقانلار و قدر لو و هر کتاب یازغانده شولای یازونی یخشی کورگانلار و برتیلگه کتابچه و باشقه سینه اوراچه دیگانلر بزتنک نیلمزگه کوره اوشبو روشلی آیورمه درستدر *

قالدی که : مجله و غزیته لرنی و عوام ایچون کرکلی رساله لرنی قایوتیلده یازو کرک . بو بابده منم او ییچه هر کم آنکلارلق خلق

اورام تیلی دیسه لرده درست ادبی تیل اوزره یازو کرک ایسکیچه کتاب تیلی ویالغوشوب خلقننک ادبی دیگانی اوزره یایسه عثمانلی ترک لری کبی یسانمه لق کورساتوب یازو تیوش دگل . تاکه یازلغان نرسه نی یازو نانوغان وتیل بیلگان که سینه بارده آنکلاسون عرفت و درست فکر میدانغه چیقسون و علم و هنر ایل آراسینه تارالسون عاماغه خاص بولوب قالماسون مگر ترک تیلیننک تانار، اوزبک، قفقاز (اذر بیجانلی) عثمانلی و باشقه گروهلری آراسنده آنکلاشوراق درجه گه کلمکی بیک تیوشدر . توغان توغاننک تیلینی آنکلاماسه ، فرداش فرداشننک زار ومونکینی طنکلاردای بولمسه بیک کوب الوغ فائز لر قولغه کرماس قیلغان امیدلر بیلگه اوچار یوقغه چیقار البته ترک طائفه لری بربریننک تللرینی آنکلاشوردا درجه گه کلمسه لر عوام ناس هم آرتق مشقتسز آنکلاردای اورته واورتاق تیل حاصل ایتسه لر کوب فائده لر حاصل بولاچاق .

تربیه و تعلیم حقنده احمد جان خلفه ننگ فکری

تعلیم دن مقصود تربیه در . تربیه انساندن مطلوب بولغان غایه کمالغه آنی ایرشدرمک ایچون لازم وکرک نرسه در . انساندن مطلوب بولغان غایه کمال، آننک بر حال گه کیلمکی در، که اول هازده انسان، اراده سین الله تعالی ننگ اراده سینیه باغلاب (ربط ایدوب) جمیع حرکات و سکناتنده اوزینه و عیالینه - و ملتینه - و دینداش لری نه حتی جمیع انسانلرغه فائده لیکنه بولور . سوکره اوزیننک شولای بولغانین بلوب مسبب الاسبابی بولغان الله تعالی دن راضی - والله تعالی ده اول انساندن راضی اولور . و لکن علم النفس - و علم تربیه - و علم اخلاق فنلرنده بیان اولنغان نوامیس که بناء تربیه انساننی آندن مطلوب بولغان حالت گه ایرشد

آلمیدر؛ مگر تربیه انسانی بر حال گه ایرشدره الادر که انسان اول حالنه عقلین طورایتوب - میل واراده سین اوز اختیارینه آلوب، اوزین اوزی کورکام خلقلی قالبینه قیارده، اوزیننک دینی - وادی معیشتی ایچون بر مسلک تعیین ایته آلور. وهم شول مسلکنده اوچراغان مادی ومعنوی هلاک ایتوچی نرسه لردن اوزین اوزی صافلاب وشولای ایتوب اوزین اوزی غایه کمال غهده ایرشدره آلور.

بو حالت ایسه، انسانغه ادب امة - وادب شخص دیدکاری ایکی توری ادبنی آلدرو برلنگنه حاصل بولادر.

ادب امةنی آلدرمق، بولندیغی امة ننگ دینین - و آداب اجتماعیه سین وعادات - ولقتین - وعلوم و صنائعین - و تمدنی ننگ باشلانوروشین - وسببین - وفسادیننک سببندین عبارت بولغان احوال معاشیه وادبیه سین آلدرمقدر. اما ادب شخص ایسه، بر حاله در که انسان عالم بولسهده، اول معنی بولماسه ادیب بولا آلمیدر. قایچان اول معنی سی بولسه، علمی ادبکه فاتشورده - تعلیمی تأدیب برلن بر گه بولوب فکری وذوقی اونسکین بولور، بس هر نرسه ننگ خیرین شرندن - حسنین قبیحندن مقبولین غیر مقبولندن - فائده لیسین ضرر لیسندن آیرر.

صونکره بو ایکی توری ادبنی تعلیم - و آلدروننگ ایکی توری طریق: بری تجربیه، ایکنچیسیمعاشرت (کشیلر گه فاتشو) در. تجربیه برلن انسان ننگ اشیانی - و آنلرننگ احوالین - و بر برینه نسبتین طانوی قوتلنه در. معاشرت برلن انسان اوزیننک شعورین غیرننگ شعورینه قوشوب آرتدرغه نیوشلی بولغانین آرتدرا - وباصدرغه تیوشلی بولغانین باصدرا آلادر. باشقه احساساتده شول قیاسچه در.

انسان، بو ایکی طریقدن علم وادب حاصل ایثار ایچون اوچ توری

موضوعه و آنلردن بحث و تفتیشکه محتاج بولادر.

برنجی الله تعالی: انسان ذاتنده - و جمیع مرکات و سکناتنده الله تعالی گه باغلی (مربوط) و آنکا مخلوق بولغانغه، آنی بلوگه و هر جهتدن آنکا محتاج بولادر.

ایکنچی علم طبیعتدر. چونکه انسان اوزیننک اصل قوامنده و دوامنده توفراق - وصو - وهوا - واوت - وغیر حیوانات و نباتات کبی بالجمله آنی محیط بولغان اشیاء طبیعیه دن مستمددر. شوننک ایچونده علم ایکی قسم اولوب، علم ادیان - و علم ابدان دیویورمشلردر. صونکره انسان، الله تعالی دن (حقیقه) و اشیاء طبیعیه دن (ظاهرا) استمدادنده اوزی کبی انسانلرغده محتاج بولغانغه، مواد تعلیمنی اوچ اصولگه بنا ایتمشلردر: بری علم الدین، ایکنچیسی علم التعارف الانسانی، اوچونچیسى علم الطبيعياتدر بس توحید علمی - قواعد دینییه - و قرآن علمی - و دین اسلام ننگ نیچک و قایچان - و قایده باشلانوی - و نیچک مذهببرگه بولنوی (یعنی دین اسلام ننگ تاریخ و جغرافیاسی) - و سیر النبی علیه السلام و ائمه مجتهدین ننگ تراجم احوالی کبی شیلر، علم دین گه کزهر.

علوم دینییه نی اوگراتودن مقصود، بالانی اوامر و نواهی مقدسه موجب آنچه عمل (قولی) الی اولاراق اشلرگه عادتلندر و گنه توگلدنر؛ بلکه مأمور به و منهی عنه بولغان اعتقاد و اعمال و اخلاق اوزرینه احساس و شعورلرین قوزغاتمق ایله در؛ چونکه دین ننگ قلبکه استیلاسی مطلوب بولغانغه، آننک مداریده سوء اخلاقدن نفرت - و حسن خلقنی موجب بولغان اعتقاد قلبی و حکم فکریدر.

ایکنچی اصل علم تعارف الانسانیدر. تعارف ایسه، نطق و تجربه برانگنه حاصل بولادر. نطق، انسانده بر صفتدرکه، انسانلر آننک

سببلى احساسات نغسانیه لرین بر برى آراسنده بولشه - و آنکلاشالر .
 بو ایسه، هر قوم ننگ اوزلری آراسنده اصطلاح اولنغان لغت نی استعمال
 برلنگنه تمام بولادر . لغت، کونکلده بولغان خصوصی افکار واحساسات ننگ
 ترجمانی بولغانغه، بالاغه لغت اوگراتودن مقصود، براوننگ سویله گانین
 یا که یازغانین آنکلاونیغنه اوگراتو ایمزدر . بلکه بالا شول لغت برلن
 اوزیننگ کونکلنگگی افکار واحساسات ننگ ایئک نچکه لرین سویلاب
 ویازوب آنکلانا بلونی ده اوگرتمکدر . یعنی بالاننگ لغتی آنکا منقاد
 بولوب نلهسه نچک یازارغه وسویله رگه مقتدر بولسون . قرائت - کتابت
 حسن خط - املا - انشاء - ادب اللغه بو قسم گه کره لر . لغت اوگراتو
 بالاننگ لغتینه محبتین ویوک بر قومگه عضو بولو برلن ماقتانوین - مثلاً بزده
 ترک وتاتار قومندن بولوینه شادلانوی - ن قوزغانا طورغان روشده
 بولورغه کرک .

آخری وار

تاریخدن بر صحیفه

۵ نچی ساندن صونک

(۲) روحانیلرنی امتحان و آنلرنی اورنغه قویو و آنلرنی امتحان
 قیلوچیلر کملر بولوی .

داخلیه ناظری قاطنده ناینی ساویتنیک کاظم بیک ننگ فکر نچه مفتی
 وقاضیلر حکومت طرفندن و ملالر خلق طرفندن صایلانغان بولورغه کرک *
 مجله ننگ دورت نسخه سنده (تاریخدن بر صحیفه) عنواننده یازله کلگان
 ۱۸۸۳ سنه ۳ نچی نومرلی روسکی ویستنیک ژورنالنده یازلمش مقاله
 میسیونیریه ننگ یازله کلگان ترجمه سی ایدی تمام بوی و مترجم طرفندن
 الحاق ایدلگان سوز اوشبودر :

بومقاله نی باشدن آخیرینه قدر تعصبنی بر یافقه طاشلاب توغریغنه
 قاراساق کورابزکه روسیه قوی آستینه کرگاندن بیرلی بابالمرننگ

آزادلق ایچون کورگان عذابلری و دشمانغه قارشى طرشولاری کوب بولدی . قزان آلونغاچده ، تاتارلرننک تامورین بترورگه طروشدیلمر ، ممکن بولمى ؛ چونکه تاتارلرننک ، اول زمانده اوق حاضرگی مدنیلر شکللی یاکه یخشیراق بر مدنیتکه استعدادلری بارایدی یاکه ترغریسی مدنیلر ایدی آنلر اوز اشلرنده هر بولونی (هریتنی) اول وقتده اوق الله طرفندن بیر لکان بر رحمت دیب بله لر ایدی . دین اشنده نر بیه اهلاق یولنده اوق و اوقتو توغر و سنده اوزلری نلا گانچه و کامل آزادلقده بولونی یارانلر ایدی . شونکا کوره ده روس قولی آستینه کرگاندن صونک بو نعمتلر قولدن کیتماسون ایچون تن عذابی جان عذابی برلان طرشدیلمر . تاتارلر طش نر سه لرگه اول قدر کوب التفات قیلیمیلر ایدی . آنچه تولاو اورندن اورنغه کوچو بور طلرندن قولونی بر نر سه گه صانامیلر ایدی فقط بایاغی اشلرده آزادلقنی همه نر سه دن آلدی توتی لر ایدی و بوننک ایچون همه سی بر یولی جان بیرونی آزادلقنی قولدن یبارودن آرتق صانیلر ایدی . ایکاتیرینا فتارایه غه قدر ظلم اصولی برلان تاتارلرنی ینکه آلمدیلمر ؛ فقط ایکاتیرینا فتارایه ننگ سیاستی باشقه لر نقندن کوب آغسه چقدی . ۱۷۷۰ نچی یلدرده مسلمانلر آره سنده مسجد کو بایگاننی کوروب باشقه چه توقتاتورغه یول تابمغاچ مسلمانلرغه ایرکننک بیرهم دیب ۱۷۷۳ نچی یلده مسجد سالوده آزادلق ببردی ؛ تاتارلر بونکا بیک ممنون بولدیلمر . لکن آراده عقللی ملالر و فکرلی آدملر بولغانغه کوره بوننک برلاننگه حکومت طرفندن قناعت قیلونمى . اوفاده « دوخونی صابرانیه » آچلدى و آنکا حکومت طرفندن « مفتی » قویلغانلق سببلی مفتی آرقلی باشقه مسلمانلرنی آولایونکل بولدی . مفتیک بولغانچه مسلمانلر ملالرنی اوزلری صایلاب قویوب آنلرنی دین اشلرنده پیغمبر شکللی دنیا اشلرنده پادشاه شکللی الوغلاب آننک مصاحتینه مراجعت برلان خلق اوز آره اش کوره لر ایدی . مفتی لک بولغاندن صونک ملالر مفتی آرقلی قویوله باشلادیلمر . طبیعی ،

مفتی حکومت طرفندن بولغاچ ، هر اشده حکومت موزيقه سينه اياروب
 بيبي ایدی . بوننك اوستينه مفتی ننگ دین بلوی لازم بولماوی ده
 اوستالگاچ ، (نادان ننگ دینن کیمینه تگوب قویه لر) مقتضاسنچه ، اوزی
 دین دیب بلسکان نرسه لر نی ملالردن صوری ایدی . و آنلر نی شوندن غنه
 امتحان قیله ایدی . ملالر مفتی آرقلی قویله باشلانغاچ ، خلق ننگ ملالرغه
 محبتی سونه باشلادی . آراده بخشی ملالر آزیه باشلادی . بوندن صونک
 بخارایوروب اوقوب قایتوب مسلمانلر ننگ حاللرین کوزلرینه کورساتوچیلر
 چغه باشلادی . لکن حکومت ننگ سیاستینه اونکایسز طویولغانغه کوره
 بخارادن قایتقان شا کرد امام قیلونماسون نظامی بیرلدی . آننگ برلانده
 تمام بولدی ، تورلی یوللر ازلاب ملالر نی حکومت اوزیننک مفتی دن
 باشقه اداره باشلقلری آرقلی اونکاره باشلادی . مسلمان مکتبلری
 حکومت قوی آستنه کرتلسون امرلری بیرلدی . حاصلی بابالرمز ننگ
 (تاتارلرننگ) جانلرندن آرتق ساناغان هریتلرینی تورلیچه آلورغه طرشدیلر .
 و آلوب بتردیلر .

فقط الوککی حکومتننگ تورغان توزاغی آرقه سنده بعض بر تعصبمز
 قالغان که اول فن اوقتلماوی در . اگر الوککی حکومتنک « ملا بولورغه
 تلاگان کشی اورسچه یازه بلسون » دیکان نظامی اورنینه مسلمانلر
 بر میتریکه اشی فاراو اوچون ملا بولاچق آدم اوچ دورت یسل فقط
 روس سوزی بیکلا گانچه ، آنا تلنده انسانیکه خدمت ایته تورغان ،
 خلقینه یاردم بیره تورغان ، ملت ننگ کوزین آچه تورغان علم و فن اوقوغان
 بولوی لازم بولسون و ملا بولاچق بولغانلر رسول الله ننگ (صلی الله
 علیه وسلم) « قایده معرفت نوری تابولسه شوندن آل ! » دیکان
 سوزی مقتضاسنچه نظام قویغان بولسه ایدی ، مسلمانلر بز تاتارلر بز
 دیوب کوکراک قاغوب عالم انسانیتده افتخار قیله آلورلار ایدی دیوب بلهم .

فہرست

صحیفہ	
۱۶۰	تفسیر سورة البقرة
۱۶۲	الشمائل الشریفة
۱۶۴	مدرسہ اصلاحی
۱۷۳	سید احمد خان ننگ ترجمہ عالی
۱۸۱	تیل
۱۸۵	تربیت و تعلیم حقنہ احمد جان خلفہ ننگ فکری
۱۸۸	تاریخدن بر صحیفہ

مجلہ ایچون شرایط اشتراء

قزاندہ و باشقہ یرده ایلنوب تابشر و ایچون

بر یلغہ ۳ صوم

ادارہ دین هر نسخه ۱۲ تین

ادارہ اوز یورطمدہ پنچشنبہ و جمعہ کونددین باشقده اولی دین صونک
اوج ساعتدین بشکاچه ادارهده یموش کور لور.